Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunta perjantai 24.11.2023 klo 11.15 / U 58/2023 vp / Lausuntopyyntö

Valtioneuvoston kirjelmä U 58/2023 vp eduskunnalle komission ehdotuksesta asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta (käteisasetus)

Komissio antoi kesäkuussa 2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen asemasta laillisena maksuvälineenä (COM(2023) 364 final).

Keskeiset huomiot

Suomen Yrittäjät katsoo, että eurokäteisen asemaa laillisena maksuvälineenä koskevat tavoitteet ovat ymmärrettäviä, mutta pidämme ehdotettua sääntelyä sekä sisällöltään että muodoltaan liian voimakkaana ja joustamattomana lähestymistapana. Katsomme, että käteisen käyttö pk-yrityksissä tulisi lähtökohtaisesti perustua markkinaehtoisuuteen.

Komission ehdotus ei näkemyksemme mukaan tunnista merkittävimpiä käteiseen liittyviin kehityskulkuja. Käteisen käyttö on Suomessa vähentynyt ennen kaikkea kuluttajakysynnän muutoksen seurauksena. Käteistä koskeva sääntelyehdotus ei muuta kuluttajien vähenevän käteisen käytön kehitystä. Näkemyksemme mukaan kuluttajien halukkuudella käyttää käteistä on suora yhteys siihen, mitä maksutapoja heille tulee tarjota.

Tilanteessa, jossa kuluttajat eivät pääsääntöisesti halua käyttää käteistä, yrityksillä tulee olla oikeus asianmukaisiin ja perusteluihin liiketoiminnallisiin syihin perustuen kieltäytyä käteisen rahan vastaanotosta.

Käteisen käyttöpakko nostaa kuluttajahintoja, koska pk-yritykset eivät voi vaikuttaa tai neuvotella rahahuollon kustannuksista, jotka kohoavat jatkuvasti käteisen käytön vähentyessä ja rahahuollon keskittyessä siten, että vaarana on, että rahahuoltoon syntyy monopoli.

Näkemyksemme mukaan käteisen käyttöön liittyy haasteita, joita ehdotus ei tunnista tai sivuuttaa ne. Lisäksi katsomme, että komission ehdotus ei

tarkastele eri myyntikanavia (kivijalkamyymälät ja verkkokaupat) tasapuolisesti.

Ehdotettu sääntely lisäisi kivijalkamyymälöiden kustannuksia, joista kilpailevat verkkokaupat voivat välttyä. Pahimmillaan ehdotus johtaa siihen, että monikanavaisesti toimivat yritykset lopettavat kivijalassa toimivat toimipisteensä voidakseen välttää käteisen käyttöpakon.

Pelkäämme, että laajemmassa mittakaavassa vastaavanlainen kehitys heikentää joidenkin kuluttajaryhmien mahdollisuutta hankkia tiettyjä tuotteita ja palveluja ollenkaan.

Komission ehdotus ei myöskään tunnista käteisen käyttöön liittyviä turvallisuusnäkökohtia, eikä palveluiden digitalisoitumista. Ehdotuksessa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota käteisen käyttöön liittyviin turvallisuusnäkökohtiin, kuten siihen että käteisen rahan käyttö lisää riskiä ryöstöihin ja fyysiseen väkivaltaan. Ehdotuksessa ei myöskään tunnisteta käteisen käyttöä miehittämättömissä toimipisteissä. Ei ole kansantaloudellisesti järkevää investoida olemassa oleviin digitaalisiin maksuratkaisuihin käteismaksumahdollisuutta.

Meitä yllättää myös se, että komissio ei ehdotuksessaan näytä tunnistavan ollenkaan käteisen rahan käyttöön liittyvää kohonnutta riskiä rahanpesuun ja harmaaseen talouteen liittyen.

Kokonaisuutena arvioiden Suomen Yrittäjät katsoo, että komission ehdotus on poikkeuksellisen tulkinnanvarainen. Ehdotus ei anna selkeää kuvaa käteiseen liittyvästä tosiasiallisestä sääntelytilanteesta, koska käteisen vastaanottamisesta esitetyt poikkeukset ovat tulkinnanvaraisia ja koska komissiolle ehdotetaan annettavan laajat toimivaltuudet ja lisäasetuksenanto-oikeudet.

Näkemyksemme mukaan ehdotetun kaltainen käteisen hyväksymisvelvoite tulisi ulottaa korkeintaan välttämättömiin hyödykkeisiin ja palveluihin. Tämä vastaisi pitkälti toimivaksi todettua nykytilannetta Suomessa. Lisäksi se olisi linjassa Suomen Pankin käteislinjauksien kanssa, joiden mukaan ”käteinen tulee hyväksyä maksutapana kansalaisten kannalta merkittävissä palveluissa”.

Edellä olevan perusteella Suomen Yrittäjät esittää, että valtioneuvoston kantaa terävöitetään käteisen vastaanottamisesta kieltäytymisen osalta. Sen sijaan, että ”Valtioneuvosto katsoo, että käteisen vastaanottamisesta kieltäytymisen perusteita tulisi selventää lainsäädäntöneuvotteluissa”, Suomen tavoitteen tulisi olla ”Valtioneuvosto katsoo, että käteisen

vastaanottamisesta kieltäytymisen perusteita tulisi selventää **ja laajentaa** lainsäädäntöneuvotteluissa”

Lopuksi toteamme, että Suomen Yrittäjien tietojen mukaan nykyinen Suomen Pankin käteislinjauksiin (suositukset) perustuva malli on hyvin toimiva. Tiedossamme ei ole, että käteisen hyväksyttävyyteen liittyisi Suomessa merkittäviä ongelmia. Lisäksi huomautamme, että ehdotetun käteissäänte-lyn sijasta komission ja Euroopan keskuspankin voisivat tehdä vaihtoehtoisia toimia keskuspankin omistaman maksutavan aseman vahvistamiseksi. Keskuspankki voisi osallistua rahahuollon kustannuksiin, ja pitää siten maksutapansa houkuttelevana kuluttajille ja yrityksille.

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
ekonomisti